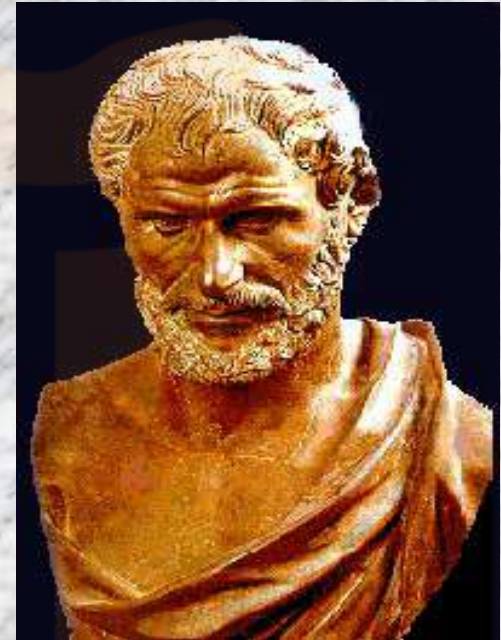

ARISTÒTIL

384-322 aC

"Saber dubtar és el principi de la filosofia"

"Els grans coneixements provoquen els grans dubtes"

"Només hi ha una manera de ser bo, moltes de ser dolent"

"Tothom, per naturalesa, desitja saber."

Vida d'Aristòtil

- Aristòtil va néixer a Estagira (actualment Stavros), a la península de Calcídia el 384/3. Estagira era llavors una colònia grega.
- Era fill de Nicòmac, metge del rei Amyntes II de Macedònia. Va quedar orfe molt aviat i, quan tenia disset anys, el seu tutor el va enviar a estudiar a Atenes; i va romandre vint anys a l'Acadèmia de Plató. Ingressà l'any 366 i l'abandonà a la mort de Plató (348 aC.).
- Aquesta perllongadíssima estança amb Plató marcarà la seva vida i el seu pensament, que girarà sempre a l'entorn dels problemes plantejats pel seu mestre. Quan hi va ingressar, a l'Acadèmia predominaven les discussions sobre el tema de les Idees i un interès científic i metodològic cada vegada major. Sembla ser que Aristòtil no va heretar del seu mestre l'interès per les matemàtiques, però sí la passió pels problemes metafísics.

Vida i obres

- L'any 343 aC. torna a Macedònia on fou mestre d'Alexandre el Gran.
- 335 aC. Torna a Atenes i fundà la seva pròpia escola: **El Liceu** (gimnàs annex al temple d'Apol.lo Lici). *Perípatos* (passeig).
- 323 aC. Fuig d'Atenes (Mort d'Alexandre el Gran)
- 322 aC. Mor a l'Illa d'Eubea.

2. Obres: "Corpus aristotèlic"

- Andrònic de Rodes s.I aC. recull i ordena les seves obres, de les quals cal destacar:
- *Organon*: recull d'Escrits de lògica *Categories*, *Interpretació*, *Tòpics*, *Refutacions*, *Primers Analítics*, *Segons Analítics*.
- *Metafísica*: recull de textos sobre filosofia primera
- *Física*: recull de textos sobre la naturalesa.
- *De ànima*: tractat de psicologia.
- *Ètica a Nicòmac* i *Ètica a Eudem*

Classificació del saber

Aristòtil classifica el saber en tres modalitats:

- **Saber productiu (*poíesis*):** Saber fer un producte o artefacte seguint unes normes o regles de producció. (poesia, estètica, medicina, arquitectura...)
- **Saber pràctic (*práxis*):** és el saber relatiu a l'acció. (ètica i política)
- **Saber teòric (*theoría*) o contemplatiu:** correspon al que entenem actualment per ciència. L'objectiu és el coneixement per ell mateix.

Els sabers teòrics són:

- **La física:** que estudia les coses materials.
- **La matemàtica:** que estudia les coses immòbils, però no separades de la matèria, com les figures geomètriques o els nombres.
- **La filosofia primera o metafísica:** que estudia l'ésser en tant que ésser, l'ésser en general, allò que tenen en comú tots els éssers o substàncies. **Teologia:** estudi del primer motor immòbil.

La lògica és l'estudi del raonament i és anterior a les altres ciències teòriques. La lògica és l'instrument o *Organon* que ajuda avançar en el coneixement.

PLATÓ I ARISTÒTIL

Crítica a la teoria de les idees de Plató

- Segons Aristòtil, la teoria de les Idees parteix de la recerca per part de Sòcrates per determinar i definir l'**essència** de les coses (en particular l'essència dels valors morals i virtuts). Quan hom defineix l'essència d'una cosa se n'obté el concepte general o universal. Ara bé, segons Aristòtil:
- «Sòcrates no atorgava una existència separada ni als universals ni a les definicions. Però els filòsofs que van venir després els van separar i van donar a aquesta classe de realitats el nom d'“idees”. I d'aquesta manera van arribar a admetre com a Idees tot el que s'afirma universalment.» (Metafísica. XIII, 4, 1078 b 30.)
- És aquest caràcter **separat** de les essències el que Aristòtil no pot admetre, perquè si les Idees són essències que existeixen separatament de les coses llavors són **substàncies** (realitats subsistents, és a dir, éssers que existeixen, independentment, en si mateixes). Totes les crítiques d'Aristòtil se centren en aquest punt.

Crítica a la teoria de les idees de Plató

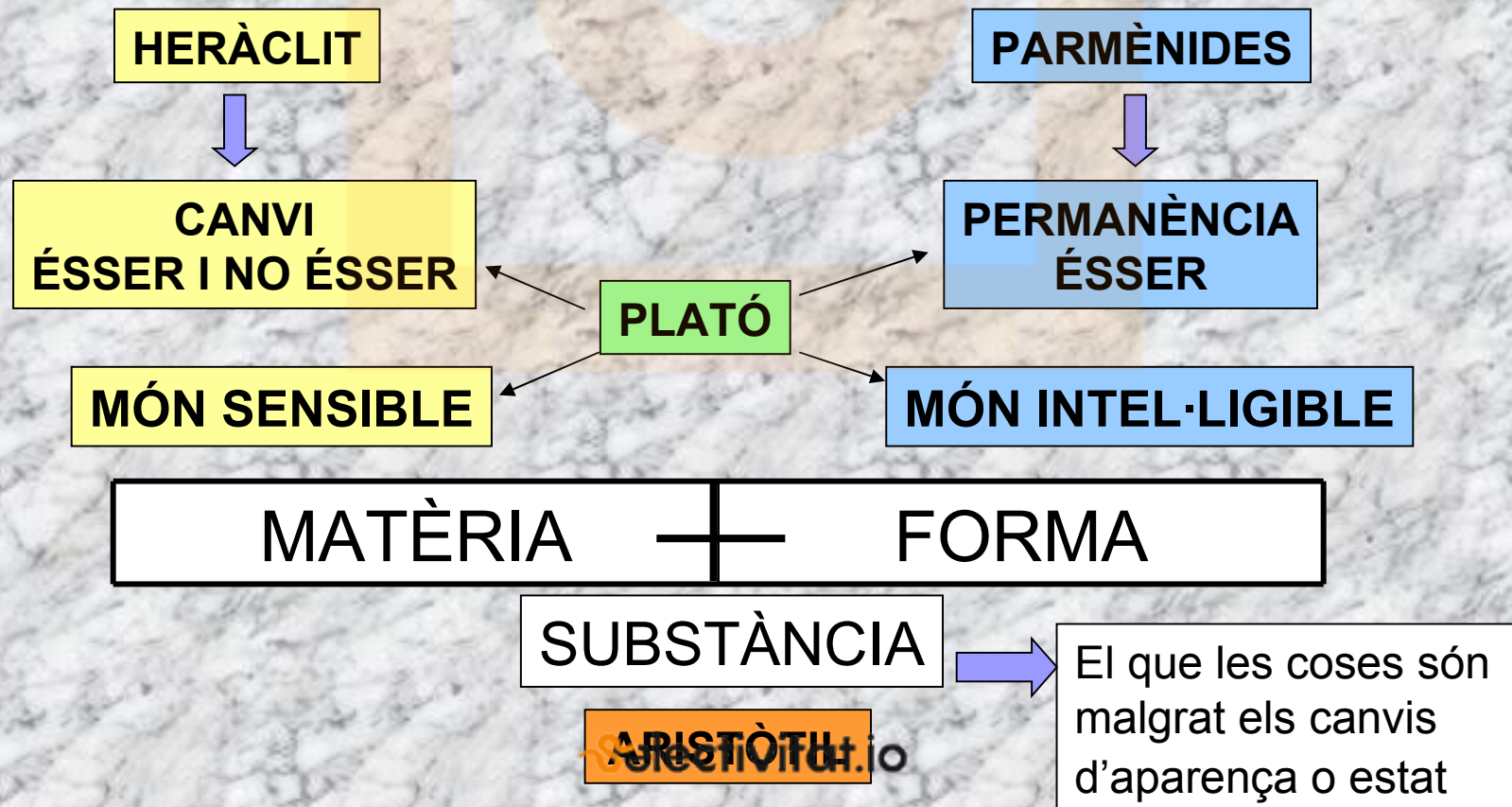
- Intentant explicar aquest món, Plató el duplica (postula un altre món, el de les idees), amb la qual cosa la dificultat també es duplica: ara cal explicar els dos mons.
- A més, el món de les Idees no és capaç d'explicar res sobre el món de les coses. En efecte, si les **essències** de les coses estan separades de les coses mateixes és que no són pròpiament les seves essències: si fossin l'essència de les coses, aleshores estarien en les coses.
- Les Idees tampoc no poden explicar l'origen i el devenir o els canvis de les coses: encara que Plató va afirmar que les Idees són les causes de les coses, és evident que no poden ser causes productives i motrius (el que Aristòtil anomenarà). Sens dubte, per aquesta raó al *Timeu* Plató ha de recórrer al recurs d'introduir la figura mítica del *Demiürg*.
- Hi ha idees de tot? Fins i tot de la imperfecció? I de coses que no existeixen com les relacions d'igualtat, diferència?

Crítica a la teoria de les idees de Plató

- En **conclusió**, la crítica d'Aristòtil es resumeix en aquesta frase: **no és possible que l'essència de les coses existeixi separada de les coses.**
- Per tant, Aristòtil no rebutja en la seva totalitat la teoria de les Idees, sino únicament la seva existència separada.
- Aristòtil, doncs, romandrà fidel a allò fonamental de l'herència socràtica i platònica: **la ciència versa sobre el que és general i universal**, és una recerca de l'essència comuna que és troba en les coses mateixes sense separar-se'n. Aquesta és la idea clau de la lògica, la física i la metafísica aristotèliques.

Què és la realitat?

- Aristòtil retorna a la preocupació inicial dels primers filòsofs: l'explicació de la naturalesa i les seves transformacions.
- Estudia les diferents tradicions i l'intent de síntesi de Plató

Ontología: lo que es

Contra Platón: Las cosas que existen no son copias de ideas, son

SUSTANCIAS

pueden ser

PRIMERA

El individuo o ente concreto.

Es lo que es por sí y no necesita de otro para existir.
Esencial

SEGUNDA

Género y Especie

No existen separadamente de la sustancia primera

“Animal”

“Ser humano”

Madame Curie

- **ACCIDENTE** es la cualidad que no existe en sí misma sino en la sustancia, no es esencial

Todas son Marie Curie: más joven, más vieja, pensando, leyendo, en el laboratorio, de pie, sentada... Marie siempre es la misma

selectivo. Los accidentes, cambian

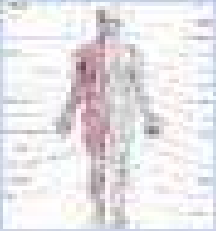
cantidad, cualidad, relación, lugar, tiempo, posición, estado, acción y pasión

Segueix l'Ontologia: el que és

Sóc Marie Curie i segons Aristòtil em defineixo com una **SUBSTÀNCIA** composta per matèria i forma i ho explico mitjançant la seva **TEORIA HILEMÒRFICA**

***hýle* = matèria + *morphé* = forma**

TEORIA HILEMÒRFICA		
MATERIA		FORMA
PRÓXIMA	PRIMERA	ESENCIA
Carne, huesos, músculos 	Materia caòtica originaria 	mujer

Canvia la realitat? Per què?

Aristòtil també pretén solucionar el problema del canvi iniciat pels presocràtics

Heràclit: afirma el canvi i el moviment

Parmènides: nega el canvi i el moviment

Plató

Món sensible: canvi i corrupció

Món intel·ligible: immòbil i etern

Aristòtil: teoria acte - potència

Una gla és en potència una alzina

Una gla No serà mai una pera

Ésser en potència

MATÈRIA

Ésser en acte

FORMA

No-ésser absolut

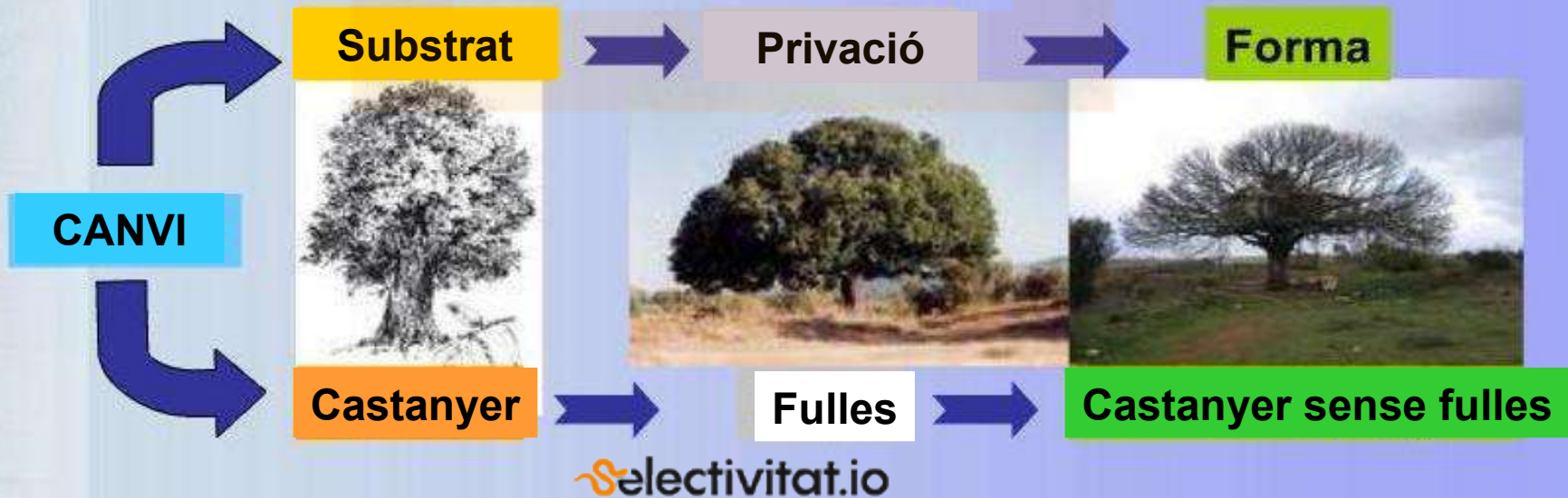
Física: el canvi i els seus elements

En tot canvi es poden distingir tres elements:

Substrat, forma i privació

- El **substrat** és el factor permanent al llarg del canvi: l'essència;
- La **forma** és el que s'actualitza, o el que resulta del canvi;
- La **privació** és el que es perd.

Exemple: el castanyer que a la tardor perd les fulles

Física: Tipus de canvi

El canvi pot ser:

SUBSTANCIAL

La forma substancial canvia.
Succeeix quan es genera o
mor una cosa

QUANTITATIU

Canvi de quantitat
Ex: l'arbre creix

ACCIDENTAL

QUALITATIU

Canvi de qualitat
Ex: a la tardor perd
les fulles

LOCATIU

Canvi de lloc
Ex: transplantament
De l'arbre

Física: Tipos de Causas

Conocer algo científicamente es para Aristóteles conocer sus causas, es necesario responder a cuatro cuestiones:

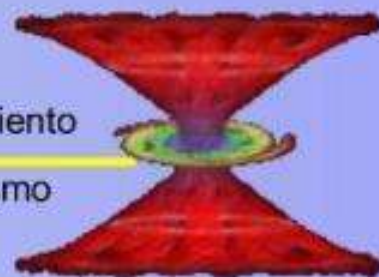
MATERIAL	FORMAL	EFICIENTE	FINAL
Responde de lo que está compuesto algo ¿De qué está hecho?	Se refiere a lo esencial, el modelo, diseño, forma. ¿Qué es?	Informa del agente responsable del cambio, ¿Quién o qué lo produce?	Responde a la pregunta sobre la meta u objetivo de algo ¿Para qué?
Mármol	Planos	Arquitecto	adorar a Palas Atenea
			

De la Metafísica a la Física: Motor inmóvil

TEOLOGÍA: *“La ciencia por excelencia debe tener por objeto el ser por excelencia”*. Ese ser por excelencia, que no necesita de otro ser para existir, es el PRIMER MOTOR, que tiene carácter divino

El motor inmóvil imprime el movimiento por atracción, sin moverse él mismo

Lo represento como atractor, pero es inmaterial

Como no es posible remontarse hasta el infinito en la serie de motores, debe existir un:

- **Primer Motor Inmóvil** que mueva sin ser movido
- Mueve por **atracción**.
- Tiene los caracteres de una **divinidad: feliz, autosuficiente, perfecto, Acto puro**.
- Es una **inteligencia que se piensa selectivamente**

si se moviera sólo podría hacerlo de la **potencia al acto**, lo cual nos induciría a pensar que ese Primer Motor no es perfecto, ya que **sólo lo imperfecto necesita cambiar**, desarrollar lo que es en potencia.

EL UNIVERSO ARISTOTÉLICO

MUNDO SUPRA-LUNAR

Los astros son incorruptibles y eternos,
están constituidos por el "quinto elemento", el éter
Tienen un movimiento perfecto: circular, eterno, regular.
Cada astro se instala en una esfera de éter movida por un motor.
La penúltima esfera es la de las "estrellas fijas"
En la última se sitúa el Motor Inmóvil

MUNDO SUBLUNAR

Se caracteriza por la generación y la corrupción
Las sustancias se componen de los cuatro elementos
El movimiento es el rectilíneo, natural

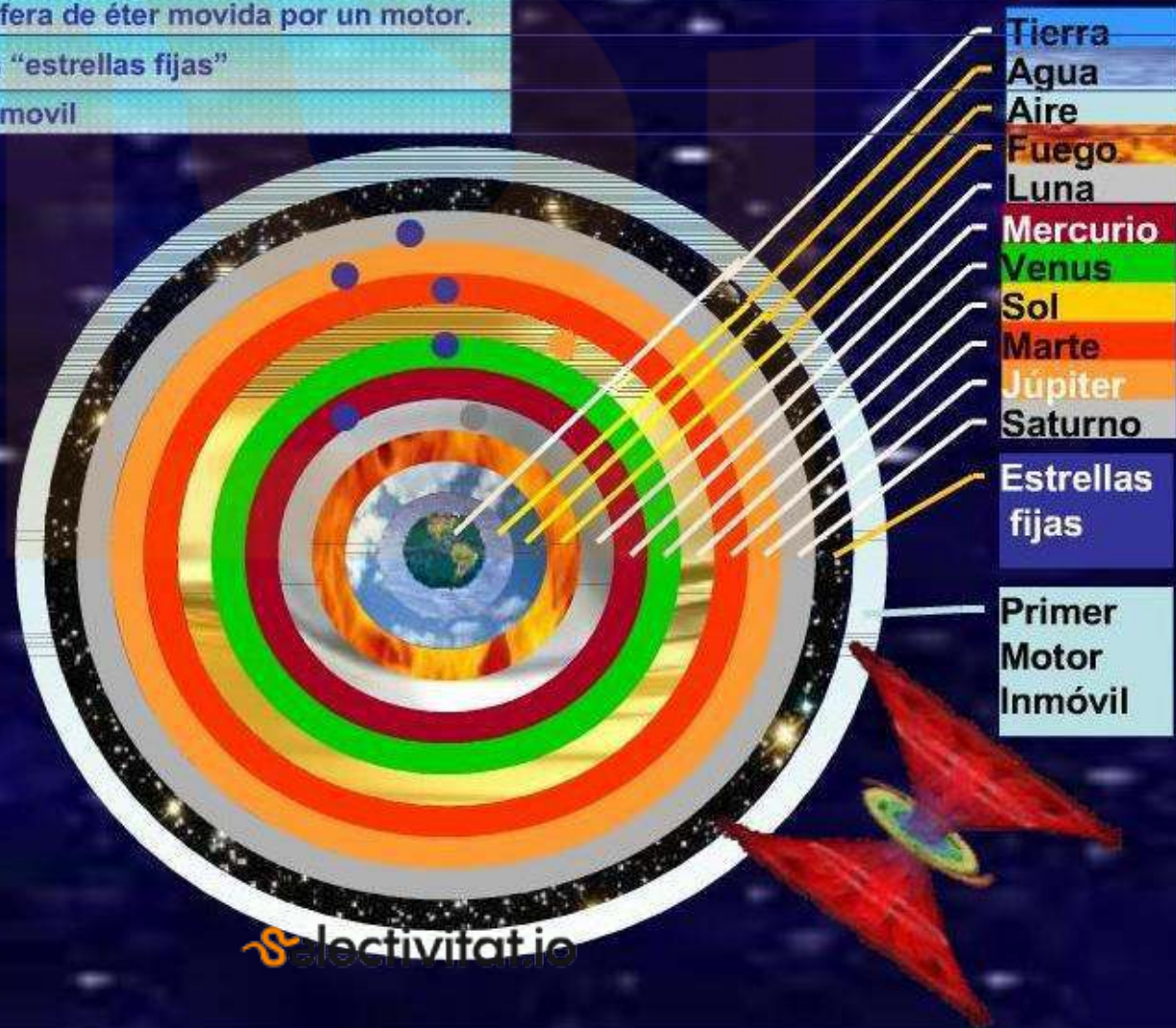
- El universo es cosmos: un mundo ordenado,
 - eterno,
 - finito,
 - simétrico y esférico.

- Es jerárquico: Está constituido por dos mundos distintos:
 - el sublunar y
 - el supralunar.

- El movimiento es común a todas las sustancias

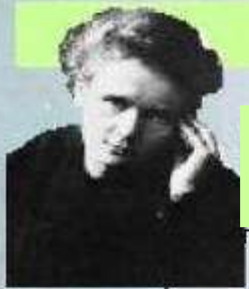
- Es finito y en él

- No existe el vacío.

Com coneixem la realitat?

Tot el nostre coneixement comença pels sentits i acaba en el coneixement intel·lectual del concepte universal, l'essència o forma. La nostra ment és una pissarra en blanc. Aristòtil nega qualsevol innatisme en el coneixement.

CONEIXEMENT SENSIBLE

Els sentits externs capten la substància
"poma" = matèria + forma

Vermella
Esfèrica
Dolça
Olorosa
Tèbia

SENTIT
COMÚ

Unifica les qualitats captades
pels sentits externs

IMAGINACIÓ

elabora

guarda

MEMÒRIA

CONEIXEMENT INTEL·LECTUAL

ENTENIMENT
AGENT

Abstrau
l'universal
FORMA
"poma"

ENTENIMENT
PACIENT

Coneix l'universal

ANTROPOLOGIA: QUÈ SOM?

L'ésser humà és una substància composta per una **MATÈRIA + FORMA**.

↓
cos

↓
ànima

L'ànima és el principi de vida del cos

Encara que la meua ànima és única, en ella hi ha tres funcions. Jo he procurat desenvolupar al màxim la racional

Forma sustancial del cuerpo. No es inmortal

TIPUS D'ÀNIMA I FUNCIONS

TIPUS D'ÀNIMA	PROPIAS DE:	FUNCIONES
VEGETATIVA	PLANTAS Sólo tienen la vegetativa	•Nutrición •Crecimiento •Reproducción
SENSITIVA	ANIMALES Tienen además la vegetativa	•Sentidos externos e internos •Apetito •Locomoción
RACIONAL	SERES HUMANOS Tienen además , la vegetativa y la sensitiva.	•Entendimiento •Voluntad

ÈTICA: QUÈ S'HA DE FER PER SER BO?

S'ha de cercar la
FELICITAT (= Bé suprem),
Perquè aquest és l'objectiu de
la nostra vida.
Només el que sigui feliç, serà
virtuós i actuarà bé

(EU=bon + DAIMON=esperit)

L'ètica d'Aristòtil és **EUDAIMONISTA**, perquè
considera que el **fi últim de tota acció** és la
Felicitat, i **TELEOLÒGICA** o **finalista**, perquè
parteix del supòsit que **tot tendeix a un fi**.

QUÈ ÉS LA FELICITAT?

“La Felicitat és l’activitat de l’home d’acord amb la virtut”

SER FELIÇ = SER VIRTUÓS →

La VIRTUT (areté), segons Aristòtil, és trobar el TERME MITJÀ entre l'excés (vici) i el defecte.

El terme mitjà s'aconsegueix amb la pràctica o hàbit (ethos).

La virtut és l'hàbit d'evitar els extrems en les nostres accions.

La **VIRTUT MÀXIMA** és la **VIDA CONTEMPLATIVA** dedicada al saber.

Temeritat – VALOR - Covardia

VIRTUTS

Poden ser

ÈTIQUES O MORALS

S'adquireixen a través del Costum o Hàbit. Tenen com a finalitat dominar la part irracional de l'ànima

Una de les principals és

JUSTÍCIA

DIANOÈTIQUES

S'adquireixen a través de l'educació i es relacionen amb la part racional de l'ànima.

Una de les principals és

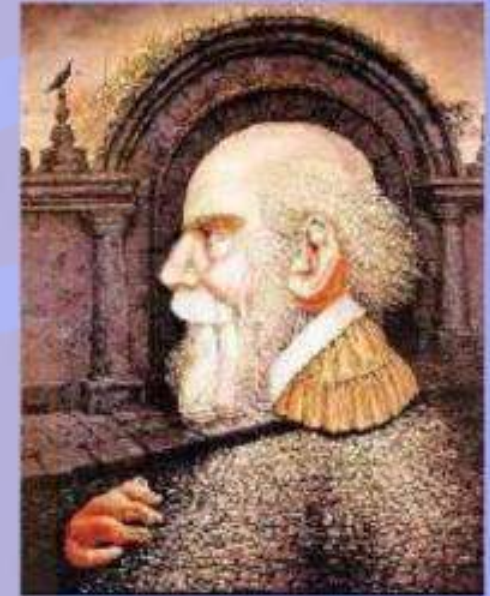
PRUDÈNCIA

Política

ORGANICISMO

- El Estado es una especie de organismo formado por partes: individuos.

- El LENGUAJE, la necesidad de comunicación, son la prueba de la naturaleza social del ser humano

- El Estado es **NATURAL**, anterior al individuo en orden de importancia, porque el individuo necesita vivir en comunidad

- La génesis del Estado es la siguiente:

1º Familia

2º Aldea

3º Estado

Sólo el estado es
AUTÁRQUICO, se pero
basta a sí mismo

 Selectivitat.io

Estado **NO ES FIN EN SÍ MISMO**, sino que su fin es la **FELICIDAD Y LA PERFECCIÓN DE LOS CIUDADANOS**

CLASIFICA LOS GOBIERNOS SEGÚN DOS CRITERIOS: cuantitativo y cualitativo

POR LA CANTIDAD	GOBIERNO DE UNO	GOBIERNO DE UNOS POCOS	GOBIERNO DE MUCHOS
JUSTO	MONARQUÍA	ARISTOCRACIA	DEMOCRACIA
INJUSTO	TIRANÍA	OLIGARQUÍA	DEMAGOGIA

En el libro IV o VII de su *Política* (según versión traducción) sostiene que:

FUNCIONES:
JÓVENES → DEFENSIVAS.
MADUROS → MAGISTRATURAS.

DERECHO A LA PROPIEDAD

CIUDADANO

EDUCACIÓN EN LA VIRTUD

REPÚBLICA

Es el mejor régimen será una MEZCLA DE LAS VIRTUDES DE LOS TRES GOBIERNOS JUSTOS

NO SON CIUDADANOS
Obreros, labradores,
y comerciantes,
mujeres y ESCLAVOS

La millor forma de govern seria la Politeia on governaria la classe mitjana.

Per Aristòtil l'Estat o Polis Ideal seria aquell on dominés el terme mitjà. Ni massa gran ni massa petit, equilibri en les lleis i en la **Justícia** la qual es entesa com a **Distributiva**: recompensació segons els mèrits realitzats; **Commutativa**: equilibri en les penes.

Aristòtil considera important que cada ciutadà tingui els seus propis bens, és a dir, defensa la propietat privada, a diferència de Plató més d'acord amb el comunisme. A més Aristòtil considera necessari mantenir la diferència i desigualtat entre els ciutadans o Polites i les dones i els esclaus els quals no tenen els mateixos drets i llibertats.

